

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

247367

รายงานวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในเด็กและเยาวชน ที่อยู่ในระบบโรงเรียน
และที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในชุมชน จังหวัดขอนแก่น

Development on Virtue and Ethic for Child and Youth in Formal Education
System and Disadvantage Group in Khon Kaen Community

คณะผู้วิจัย

ดร.วรนนท์	บุญนาค
นางสาวสุณีย์	ฉวีสราศัย
รศ.ดร.กนกอร	สมปราชญ์
นางสุปราณี	วานมนตรี
นายวิระยุทธ	โพธิ์ศรี

งานวิจัยนี้ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย ประเภททุนอุดหนุนทั่วไป ประจำปี 2552
จาก ฝ่ายวิจัยและการถ่ายทอดเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เมษายน 2553

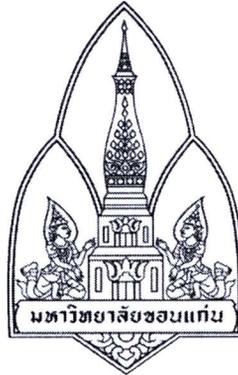
600252356

247367

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

247367

รายงานการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียน
และที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในชุมชน จังหวัดขอนแก่น

Development on Virtue and Ethic for Child and Youth in Formal Education
System and Disadvantage Group in Khon Khaen Community

ดร.วรณันท์	บุญนาค
นางสาวสุนิย์	กวีศราศัย
นางสุปราณี	วานมนตรี
รศ.ดร.กนกอร	สมปราชญ์
นายวิระยุทธ	โพธิ์ศรี

งานวิจัยนี้ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย ประเภททุนอุดหนุนทั่วไป ประจำปี 2552
จากฝ่ายวิจัยและการถ่ายทอดเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เมษายน 2553

คำนำ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียนและที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในชุมชน จังหวัดขอนแก่น ถือเป็นงานศึกษาวิจัยที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเด็นการศึกษาวิจัยกับเด็กและเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในชุมชน ทั้งนี้เพราะเด็กและเยาวชนในชุมชนที่จบการศึกษาภาคบังคับส่วนใหญ่และไม่มีโอกาสเรียนต่อ ขาดโอกาสที่จะได้รับความรู้ ความเข้าใจ การอบรม บ่มเพาะ หล่อหลอมในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม อาศัยเพียงครอบครัว องค์กรท้องถิ่น องค์กรชุมชน กรรมการหมู่บ้าน หากองค์กรดังกล่าวอ่อนแอ ไร้ประสิทธิภาพ ไม่เห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวแล้ว จะเป็นเรื่องที่น่าห่วงใยอย่างยิ่งหากเด็กและเยาวชนเหล่านี้เติบโตขึ้นมาโดยขาดการเอาใจใส่ ปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ หรือขาดการได้รับการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เขาเหล่านี้จะเติบโตขึ้นมาเป็นความหวังเป็นพลังของสังคมได้อย่างไร เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่น่าห่วงใยเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา กลุ่มองค์กรอิสระทางสังคม ต้องหันมาสร้างความร่วมมือไม่ใช่ของใครใครองค์กรมัน ต่างคนต่างทำ ทำเพื่อสร้างผลงาน สร้างชื่อ โดยไม่คำนึงถึงแก่นแท้ของการสร้างจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง

คณะผู้วิจัย

สถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ได้จัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานวิจัยประเภทอุดหนุนทั่วไป ประจำปีงบประมาณ 2552 ทำให้คณะผู้วิจัยดำเนินงานวิจัย แล้วเสร็จ อย่างราบรื่นตลอดโครงการ

ขอขอบคุณอาจารย์กาญจนิศ บุษปวนิช หัวหน้าหมวดสังคม โรงเรียนบ้านไผ่ ชก. 5 อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ที่ได้ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกแก่คณะผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลจากเด็กนักเรียนในโรงเรียน

ขอขอบคุณเด็กและเยาวชนทั้งที่อยู่ในโรงเรียนและในหมู่บ้านต่าง ๆ ทั้ง 400 ราย ที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อโครงการ

ขอขอบคุณศาสตราจารย์นายแพทย์สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น และรองศาสตราจารย์วี หาญเผชิญ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารของสถาบัน ฯ ที่ได้ให้กำลังใจและสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยอย่างยิ่งตลอดมา จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณนายภูมิศักดิ์ พิทักษ์เขื่อนขันธุ์ นางเบญจมาศ บุรณสรณ์ นายสมหวัง ทองนำ และนายสิริชัย กิตติกำจร ที่ได้ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานวิจัย จนกระทั่งงานวิจัยนี้แล้วเสร็จด้วยดี

คณะผู้วิจัย

เมษายน 2553

บทคัดย่อ

247367

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียนและที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในชุมชน จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยแบบผสม (Mix Method) เพื่อศึกษารูปแบบการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในเด็กและเยาวชน ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน/สังคม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนและในหมู่บ้าน จำนวน 400 คน นำเสนอในรูปแบบเชิงปริมาณ ด้วยค่าสถิติร้อยละ และในเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การเก็บข้อมูลเชิงลึก การสังเกต การศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัย และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ผลการศึกษา พบว่า

1. เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา การปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ต้องอาศัยผู้เรียน ครู และกระบวนการให้โอกาส ไม่ว่าจะเป็นการสร้างแบบอย่างที่ดี ให้ปฏิบัติเป็นเวลานานจนเป็นนิสัย ให้การศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่อง ให้เข้าร่วมกิจกรรมปลูกฝังทางสังคม การมอบหมายงานให้ทำเป็นกลุ่ม และส่งเสริมให้เขาคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์
2. เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาส พุด คิด เขียน ด้วยตนเอง อบรมให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของทุนนิยมโลกาภิวัตน์ เปิดโอกาสให้เขาได้แสดงออกในการทำกลุ่มกิจกรรมสร้างสรรค์ ชุมชน ชมรม และการมีบทบาทในการเข้ามาบริหารสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม อาทิ คณะกรรมการนักเรียน สภานักเรียน
3. เด็กและเยาวชนในชุมชน การปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ต้องอาศัยองค์กรชุมชน “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มูลนิธิ สมาคม องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกฝัง และพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในการผลักดันส่งเสริมกิจกรรมทุกรูปแบบ เพื่อยกระดับความคิด จิตสำนึก ให้เขาเป็นเด็กและเยาวชนที่ดี มีความพร้อมในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ
4. ต้องให้การปลูกฝังรูปธรรม กระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม แก่ผู้นำครอบครัว สถาบัน องค์กร พระ และประชาชนในชุมชน เพื่อจะให้คนเหล่านี้ตระหนักถึงความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เด็กและเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ให้เขาได้รับการถ่ายทอดที่ถูกต้อง เหมาะสม เพื่อให้เขาได้เป็นคนดีในสังคม ชุมชน หมู่บ้าน ด้วยกระบวนการถ่ายทอดที่ดี ชัดเจน และถูกต้อง

247367

5. คนทุกคนในสังคมไม่ว่าจะเป็น ครู อาจารย์ พระ บิดา มารดา ผู้ปกครอง ผู้นำองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันทางสังคม ผู้นำในชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน มูลนิธิ สมาคมฯ ต้องตระหนักร่วมกันในการรักษาเครือข่าย (Net working) เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในเด็ก และเยาวชนทั้งในระบบโรงเรียน และที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ให้เขาได้มีสำนึกสาธารณะ เป็น คนดี มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม พร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน สังคม และชาติ อย่างมั่นคงต่อไป

Abstract

247367

The objectives of the research were to study for models of moral and ethic inculcation and development in child and youth and their impacts in the communities/ social. The research methodology was mix between quantitative research which had 400 samples who were child and youth in formal education and disadvantage group in villages. The findings were presented in statistical method such as percentage and average. Another methodology was qualitative research which was collected data by using participation action research technique in observation and in-depth interview. The findings were presented in descriptive analysis model.

The research study found that :-

1. Inculcation and development in child and youth who are in school depend on themselves, teachers, and opportunities in formulating good models, implement for a long time until be their habit, training, participation in social inculcation activities, assign group work, and promote them to have reasonable and creative ideas.

2. Let child and youth have opportunities to speak, think, and write by themselves. Training them to learn about globalization. Give them have opportunities to do group activities for their communities and assemblies. Let them have their participation role to manage their schools such as in the line of student committee and student council.

3. Inculcation and development in the target group in communities depend on community organizations (house, temple, and school) and local administration organizations (foundations, associations, public organizations, and private sector). These organizations should push and create all activities to left their level of thought and mind to be good persons and can step to develop communities, social, and country by their strong moral and ethic basis.

4. We should inculcate and develop moral and ethic for family leaders, institutions, organizations, monks, and community members to realize the importance of these inculcations in disadvantage group to be learned in appropriate and right ways.

5. Everyone in society, such as teachers, monks, parents, local organization leaders, social organizations, community leaders, NGOs, foundations, and associations should realize to build up-network for moral and ethic inculcation in child and youth both in school and in disadvantage group to have public realization and to be good social members in order to be key persons to develop their communities, societies, and their country by their moral and ethic basis.

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค – ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของประเด็นการวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	5
1.4 กรอบแนวความคิด.....	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
1.6 นิยามศัพท์.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	
3.1 พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	32
3.2 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง.....	32
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
3.4 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	34
3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
3.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
4 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล	
4.1 เด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียน.....	36
4.2 เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาในชุมชน.....	71

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5	สรุปและข้อเสนอแนะ
5.1	สรุปผลการศึกษา..... 89
5.2	ข้อเสนอแนะ..... 91
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก.....	95

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 เด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนที่ให้ข้อมูล จำแนกตาม อายุและเพศ	46
2 กิจกรรมที่เด็กและเยาวชนดำเนินการในหมู่บ้าน	46
3 กิจกรรมที่กลุ่มเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วม	47
4 หน่วยงานที่เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการทำกิจกรรมของเด็กและเยาวชน	47
5 เรื่องที่เด็กและเยาวชนได้รับการอบรม	48
6 ความคิดเห็นที่ว่าความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจะสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน	48
7 เรื่องที่เด็กและเยาวชนในโรงเรียนให้ความสำคัญสำหรับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	49
8 ปัญหาของเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียน	50
9 รายละเอียดการเข้ารับการฝึกอบรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียน	60
10 กลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาจำแนกตามอายุ และเพศ	77
11 ภาระหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อกิจกรรมของหมู่บ้าน	78
12 การฝึกอบรมที่กลุ่มเยาวชนสนใจ	78
13 ร้อยละของเด็กและเยาวชนที่เคยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ	79
14 ร้อยละของเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ	79
15 ร้อยละของเด็กและเยาวชนที่สามารถนำความรู้จากการศึกษา อบรมมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน	80
16 เรื่องที่สำคัญสำหรับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในเด็กและเยาวชน ที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา	81
16 รายละเอียดการเข้ารับการฝึกอบรมของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาส ทางการศึกษาในชุมชน/หมู่บ้าน	82
18 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานที่ควรเข้ามาแก้ไขปัญหาในหมู่บ้าน	85